

Doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (promocijas) kārtība un kritēriji

Izdoti saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma 11.panta pirmo un otro daļu

I. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka doktora zinātniskā grāda piešķiršanas (turpmāk – promocija) kārtību, kā arī kritērijus, pēc kuriem personas akadēmiskā darbība tiek pielīdzināta akreditētas doktora studiju programmas (turpmāk – programma) prasībām, ja uz doktora zinātnisko grādu (turpmāk – grāds) pretendē personas, kuras nav studējušas attiecīgajā programmā.

II. Promocijas darbs

2. Grādu piešķir par pieredzējuša zinātnieka (turpmāk – promocijas darba vadītājs) vadībā patstāvīgi izstrādātu un publiski aizstāvētu promocijas darbu, kas satur oriģinālu zinātnisku pētījumu rezultātus un sniedz jaunas atziņas attiecīgajā zinātņu nozarē vai apakšnozarē. Pretendējot uz otru grādu citā zinātnes nozarē, promocijas darbu iespējams izstrādāt arī bez promocijas darba vadītāja, izmantojot nozares vadošo speciālistu (turpmāk – konsultants) konsultācijas. Promocijas darba galvenajiem rezultātiem jābūt publicētiem zinātniskajos izdevumos.

3. Promocijas darbs var būt:

3.1. disertācija;

3.2. tematiski vienota zinātnisko publikāciju kopa. Publikācijām jābūt publicētām vai pieņemtām publicēšanai zinātniskajā periodikā, kas tiek anonīmi recenzēta, ir starptautiski pieejama zinātniskās informācijas krātuvēs un tiek citēta starptautiski pieejamās datu bāzēs;

3.3. monogrāfija – recenzēta zinātniska grāmata, kas veltīta vienai tēmai, ir starptautiski pieejama zinātniskās informācijas krātuvēs, satur bibliogrāfiju un kopsavilkumu svešvalodā.

4. Prasības promocijas darba apjomam, struktūrai un noformējumam nosaka attiecīgā programma.

III. Promocijas padome

5. Promocijas padomes (turpmāk – padome) sastāvu zinātnes nozarē vai apakšnozarē nosaka attiecīgā augstskola. Padomes sastāvā iekļauj vismaz piecus zinātniekus, kuriem ir Latvijas Zinātnes padomes eksperta tiesības zinātnes nozarē, no tiem diviem – zinātnes apakšnozarē, kurā tiek aizstāvēts promocijas darbs. Padomē drīkst iekļaut ārvalstu zinātniekus, ja saņemta Valsts zinātniskās kvalifikācijas komisijas (turpmāk – komisija) piekrišana. Padomes pilnvaru termiņš nepārsniedz sešus gadus. Padome darbojas saskaņā ar nolikumu, kuru apstiprina augstskola.

6. Padome visus lēmumus, izņemot lēmumu par grāda piešķiršanu, pieņem, atklāti balsojot, ar vienkāršu klātesošo balsu vairākumu. Ja balsis sadalās līdzīgi, izšķirošā ir padomes priekšsēdētāja balss.

7. Padomes darbu nodrošina augstskola. Promocijas procesa izmaksas sedz doktorantūras programmu īstenotāja augstskola no programmas īstenošanai paredzētajiem līdzekļiem. Ja promocijas darba autors (turpmāk – pretendents) nav apguvis atbilstošu programmu vai apguvis to pirms vairāk nekā diviem pilniem kalendāra gadiem, neiegūstot grādu, lēmumu par to, no kādiem līdzekļiem segt promocijas procesa izmaksas, pieņem augstskola.

IV. Promocijas darba iesniegšana

8. Grāda saņemšanai pretendents augstskolā, kurai ir deleģētas promocijas tiesības attiecīgajā zinātnes nozarē, iesniedz šādus dokumentus:

8.1. iesniegumu ar atbalstošu promocijas darba vadītāja vai konsultanta vīzu;

- 8.2. promocijas darbu;
- 8.3. promocijas darba kopsavilkumu latviešu valodā;
- 8.4. augstskolas izziņu par programmas izpildi vai eksāmenu nokārtošanu izvēlētajā nozarē, apakšnozarē un svešvalodā;
- 8.5. dzīves aprakstu (*Curriculum Vitae*);
- 8.6. promocijas darba rezultātus atspoguļojošo zinātnisko publikāciju sarakstu un to kopijas;
- 8.7. izrakstu no augstskolas vai citas zinātniskās institūcijas struktūrvienības (kurā izstrādāts promocijas darbs) sēdes protokola, kas apliecina promocijas darba apspriešanu, tā zinātnisko novitāti un pretendenta personisko ieguldījumu.
9. Ja promocijas darbs ir tematiski vienota publikāciju kopa, kurā pretendents ir līdzautori, vai kolektīva monogrāfija, tai pievieno rakstisku visu promocijas darbā iekļauto publikāciju līdzautoru piekrišanu publikācijas izmantošanai promocijā vai šo publikāciju korespondējošā (galvenā) autora apliecinājumu par pretendenta personisko ieguldījumu publikāciju sagatavošanai.
10. Augstskola, kurā pretendents iesniedz dokumentus promocijai, nedēļas laikā izvērtē dokumentu formālo atbilstību šo noteikumu prasībām un, ja pretendents:
 - 10.1. ir apguvis atbilstošu programmu, nodod darbu izskatīšanai padomē;
 - 10.2. nav apguvis atbilstošu programmu, nodod darbu izskatīšanai attiecīgo programmu īstenojošās struktūrvienības domē vai zinātniskajā padomē, kura pretendenta akadēmiskās darbības pielīdzina programmas prasībām.
11. Ja dokumentos konstatētas nepilnības, augstskola rakstiski pieprasa pretendentam iesniegt trūkstošos vai neatbilstošos dokumentus. Pieprasītos dokumentus pretendents iesniedz divu nedēļu laikā. Ja iesniegtie dokumenti neatbilst šo noteikumu prasībām, augstskola atdod dokumentus pretendentam, norādot, kādas nepilnības ir konstatētas. Šajā gadījumā pretendentam ir tiesības dokumentus iesniegt atkārtoti ne agrāk kā pēc trim mēnešiem.

V. Zinātniskā grāda pretendenta akadēmiskās darbības pielīdzināšana doktora studiju programmas prasībām

12. Augstskolas struktūrvienības dome vai zinātniskā padome mēneša laikā no dokumentu iesniegšanas dienas lemj par tāda pretendenta akadēmiskās darbības pielīdzināšanu, kurš nav apguvis atbilstošu programmu. Pieņemot lēmumu, ievēro šādus kritērijus:
 - 12.1. patstāvīgi veikts tematiski vienots pētījums, kas sniedz jaunas zinātniskās atziņas un par ko ir publicēti vai pieņemti publicēšanai zinātniskie raksti atbilstošajā zinātnes nozarē vai apakšnozarē;
 - 12.2. sekmīgi nokārtoti programmā paredzētie promocijas eksāmeni;
 - 12.3. promocijas darba zinātniskie rezultāti referēti vismaz vienā starptautiskā seminārā un konferencē attiecīgajā zinātnes nozarē vai apakšnozarē;
 - 12.4. pretendents ir vadījis vismaz viena studenta kursa darbu, kvalifikācijas darbu, diplomdarbu (diplomprojektu), bakalaura darbu vai maģistra darbu vai ir lasījis lekcijas vismaz viena kredītpunkta apjomā augstskolā, vai vadījis vismaz triju studentu prakses darbus;
 - 12.5. pretendents vadījis darba grupu, pildot noteiktu sadaļu zinātniskajā projektā, piedalījies vismaz viena starptautiska semināra vai konferences organizēšanā vai veicis pētījumus sadarbībā ar ārvalstu zinātniskajām institūcijām, citām Latvijas zinātniskajām institūcijām vai uzņēmumiem.
13. Ja pieņemts lēmums par akadēmiskās darbības pielīdzināšanu programmas prasībām, augstskola nedēļas laikā pēc tā pieņemšanas lēmumu paziņo pretendentam un nodod dokumentus tālākai izskatīšanai padomē. Ja pieņemts lēmums akadēmisko darbību nepielīdzināt programmas prasībām, augstskola norāda lēmuma pamatojumu un dokumentus atdod pretendentam.

14. Pretendentam ir tiesības novērst norādītās nepilnības un iesniegt dokumentus atkārtoti, bet ne agrāk kā trīs mēnešus pēc augstskolas lēmuma pieņemšanas.

VI. Promocijas darba vērtēšana

15. Padome mēneša laikā pēc promocijas darba saņemšanas lemj par tā pieņemšanu publiskai aizstāvēšanai. Promocijas darbu pieņem publiskai aizstāvēšanai, ja tas atbilst šādiem kritērijiem:

15.1. promocijas darba autors ir pamatojis tēmas izvēli, definējis pētījumu mērķi un uzdevumus, raksturojis zinātniskos sasniegumus tēmas izpētē un izmantotās metodes, izklāstījis, kā arī apspriedis darbā gūtos rezultātus un atziņas, apkopojot tos secinājumos un aizstāvēšanai izvirzāmajās tēzēs;

15.2. promocijas darbs ir pabeigts oriģināls pētījums, kura rezultātiem ir būtiska nozīme attiecīgajā zinātnes apakšnozarē;

15.3. zinātniskā darba apjoms ir pietiekams atbilstoši padomes nolikumā noteiktajām prasībām;

15.4. darbā lietotas mūsdienīgas analīzes un datu apstrādes metodes;

15.5. darba rezultāti ir publicēti zinātniskos izdevumos vai monogrāfijā vai ar to saistītais intelektuālais īpašums ir patentēts;

15.6. darba rezultāti ir referēti starptautiskās zinātniskās konferencēs vai semināros;

15.7. darbs nav viltojums vai plagāts vai nav izdarīts cits zinātniskās ētikas pārkāpums.

16. Pieņemot darbu aizstāvēšanai, padome:

16.1. nosaka darbam trīs recenzentus, no kuriem viens ir šīs padomes eksperts atbilstošajā zinātnes apakšnozarē, bet divi – apakšnozares eksperti no citām zinātniskajām institūcijām vai organizācijām (vēlams ārpus Latvijas);

16.2. nosaka, kādā svešvalodā un kādā termiņā jāsagatavo promocijas darba kopsavilkuma tulkojums, lai nodrošinātu tā starptautisko pieejamību un apspriešanu;

16.3. rakstiski informē pretendentu par padomes sastāvu un recenzentiem;

16.4. nosaka promocijas sēdes laiku ne agrāk kā trīs mēnešus un ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc promocijas darba saņemšanas;

16.5. vismaz divas nedēļas pirms promocijas darba aizstāvēšanas izziņo par to laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un “Zinātnes Vēstnesis”. Reizē ar izziņošanu laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” augstskola nodrošina promocijas darba publisku pieejamību internetā un augstskolas bibliotēkā;

16.6. nedēļas laikā nosūta komisijai promocijas darbu un ar to saistītos dokumentus.

17. Ja promocijas darbs satur likuma “Par valsts noslēpumu” izpratnē klasificējamu informāciju, internetā un augstskolas bibliotēkā ievieto tikai promocijas darba kopsavilkumu. Šajā gadījumā padome lemj par promocijas darba aizstāvēšanu slēgtā sēdē, kurā piedalās tikai padomes locekļi, recenzenti, pretendents, promocijas darba vadītājs un citas personas, kurām likumā noteiktajā kārtībā ir atļauta pieeja klasificētai informācijai. Par aizstāvēšanu slēgtā sēdē tiek norādīts informācijā, kuru publicē laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un “Zinātnes Vēstnesis”.

18. Par darba recenzentiem nedrīkst pieaicināt pretendenta radniekus, tiešos padotos vai vadītājus darba vietā, pretendenta publikāciju līdzautorus, promocijas darba vadītāju un konsultantu, kā arī tās laboratorijas, katedras vai grupas personālu, kurā darbs izstrādāts.

19. Grāda pretendentam ir tiesības mēneša laikā pēc šo noteikumu 16.3.apakšpunktā minētās informācijas saņemšanas iesniegt augstskolā pamatodus iebildumus pret padomes sastāvu vai recenzentiem. Šajā gadījumā augstskola var mainīt padomes sastāvu vai uzdot padomei mēneša laikā pieaicināt citus promocijas darba recenzentus. Ja pretendentam ir iebildumi pret atkārtoti izveidoto padomi vai pieaicinātajiem recenzentiem, viņš var atsaukt savu iesniegumu par promocijas darba aizstāvēšanu.

20. Ja padome promocijas darbu publiskai aizstāvēšanai nepieņem, tā rakstiski paziņo lēmumu pretendētam, norādot, kuras šo noteikumu 15.punktā minētās prasības nav izpildītas. Pretendentam ir tiesības atkārtoti iesniegt darbu aizstāvēšanai augstskolā ne agrāk kā pēc gada.

21. Komisija mēneša laikā pēc šo noteikumu 16.6.apakšpunktā minēto dokumentu saņemšanas sagatavo atzinumu. Ja komisija konstatē, ka darbs satura un metodoloģijas ziņā neatbilst vispārpieņemtajiem starptautiskajiem attiecīgās nozares standartiem, promocijas process tiek pārtraukts. Šo lēmumu ne vēlāk kā četras nedēļas pirms publiskās darba aizstāvēšanas rakstiski paziņo attiecīgajai padomei, norādot, kādas prasības ir pārkāptas. Šādā gadījumā padome nedēļas laikā rakstiski paziņo pretendētam komisijas lēmumu un informē pretendēntu par turpmāko rīcību.

22. Recenzenti novērtē promocijas darba rezultātu teorētisko novitāti un praktiskās izmantošanas perspektīvas, atbilstību attiecīgās zinātnes nozares starptautisko sasniegumu līmenim, pretendēnta lietoto analīzes un datu apstrādes metožu atbilstību promocijas darba mērķiem un uzdevumiem, kā arī pretendēnta secinājumu un atziņu atbilstību rezultātiem.

23. Recenzēntiem ir tiesības rakstiski pieprasīt no pretendēnta papildu informāciju par promocijas darbu.

24. Recenzēnti rakstiski iesniedz padomei atsauksmi par promocijas darbu, norādot promocijas darba atbilstību grāda piešķiršanas prasībām konkrētajā zinātnes nozarē un apakšnozarē. Padome iepazīstina pretendēntu ar atsauksmēm ne vēlāk kā trīs darbdiēnas pirms promocijas sēdes.

25. Ja viēna recenzēnta atsauksme ir negatīva, promocija var notikt, bet pretendēnts ir tiesīgs atsaukt promocijas darbu un to papildināt vai pārstrādāt.

26. Ja divu vai triju recenzēntu atsauksmes ir negatīvas, promocijas darbu padomes sēdē neizskata un atdod pretendēntam pārstrādāšanai. Pārstrādāto promocijas darbu pretendēnts atkārtoti var iesniegt augstskolā ne agrāk kā sešus mēnešus pēc negatīvo atsauksmju saņemšanas.

27. Par promocijas darba atsaukšanu pirms promocijas sēdes padome nedēļas laikā pēc atsaukuma saņemšanas iesniedz paziņojumu publicēšanai laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" un "Zinātnes Vēstnesis".

VII. Promocijas darba publiskā aizstāvēšana un grāda piešķiršana

28. Padomes sēde, kura lemj par promociju, ir atklāta, izņemot šo noteikumu 17.punktā minēto gadījumu. Sēdē drīkst piedalīties visas ieinteresētās personas, uzdot jautājumus pretendēntam, padomei un recenzēntiem, kā arī izteikties par promocijas darbu.

29. Padomes sēdē, kurā notiek promocija, darba recenzēnti piedalās ar lēmēja balsstiesībām. Padomes sēde ir lemttiesīga, ja tajā piedalās ne mazāk kā puse no padomes balsstiesīgo ekspertu skaita un ne mazāk kā divi recenzēnti.

30. Promocijas sēdē:

30.1. padomes sekretārs ziņo par pretendēnta iesniegtajiem dokumentiem, visiem lēmumiem, kas ir pieņemti par promociju, un iepazīstina klātesošos ar pretendēnta dzīves aprakstu;

30.2. klātesošajiem ir tiesības uzdot jautājumus par padomes sekretāra sniegto informāciju;

30.3. pretendēnts ziņo par promocijas darbu un atbild uz klātesošo jautājumiem par promocijas darba saturu un rezultātiem;

30.4. padome uzklausa un apspriež recenzēntu atsauksmes, kā arī pretendēnta akadēmisko diskusiju ar recenzēntiem;

30.5. padome uzklausa promocijas darba vadītāja (konsultanta) atsauksmi par pretendēnta akadēmisko darbību.

31. Lēmumu par grāda piešķiršanu vai atteikumu piešķirt grādu padome pieņem ar viēnkāršu balsu vairākumu, aizklāti balsojot. Ja balsis sadalās līdzīgi, padome rīko

diskusiju un balso atkārtoti. Ja pēc atkārtotas balsošanas balsis sadalās līdzīgi, padome vēlreiz izskata darbu, bet ne agrāk kā mēnesi un ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc promocijas sēdes, kurā lēmums netika pieņemts. Līdz nākamajai padomes sēdei pretendents pēc saskaņošanas ar padomes priekšsēdētāju ir tiesības izdarīt promocijas darbā labojumus. Par pieņemto lēmumu padome nedēļas laikā rakstiski informē pretendentu, augstskolu un komisiju.

32. Augstskolai vai komisijai mēneša laikā pēc šo noteikumu 31.punktā minētā lēmuma pieņemšanas ir tiesības rakstiski pieprasīt no padomes jebkādas ar konkrēto promociju saistītos dokumentus un apstrīdēt padomes lēmumu, ja promocijas darbā konstatēta neatbilstība grāda piešķiršanai izvirzāmajām prasībām vai nav ievērota promocijas kārtība.

33. Ja komisija apstrīd šo noteikumu 31.punktā minēto padomes lēmumu, augstskolai nav tiesību izsniegt pretendentam diplomu par grāda piešķiršanu līdz laikam, kamēr strīds nav atrisināts šo noteikumu VIII nodaļā noteiktajā kārtībā.

34. Ja šo noteikumu 21. vai 32.punktā minētie komisijas iebildumi par promocijas darba atbilstību grāda piešķiršanai izvirzāmajām prasībām tiek atzīti par pamatotiem, padome atdod promocijas darbu pretendentam pārstrādāšanai. Pretendents drīkst atkārtoti iesniegt promocijas darbu pēc norādīto trūkumu novēršanas, bet ne agrāk kā gadu pēc šo noteikumu 21. vai 32.punktā minēto komisijas iebildumu saņemšanas. Ja konstatēts promocijas kārtības formāls pārkāpums, padome divu mēnešu laikā atkārtoti organizē promocijas sēdi.

35. Ja komisija ir apstrīdējusi padomes lēmumu par grāda piešķiršanu un šo noteikumu 32.punktā minētie komisijas iebildumi par promocijas darba atbilstību grāda piešķiršanai izvirzāmajām prasībām atzīti par pamatotiem, augstskola atceļ padomes priekšsēdētāju un norīko par padomes priekšsēdētāju citu padomes locekli.

36. Diplomu par grāda piešķiršanu augstskola izsniedz ne agrāk kā sešas nedēļas un ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc padomes lēmuma piešķirt grādu, ja šis lēmums nav apstrīdēts.

VIII. Lēmumu apstrīdēšana un pārsūdzēšana

37. Augstskolas, padomes vai komisijas pieņemtos lēmumus un faktisko rīcību mēneša laikā var apstrīdēt Latvijas Zinātnes padomē.

38. Latvijas Zinātnes padomes lēmumu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

IX. Noslēguma jautājumi

39. Padomes, kas izveidotas pirms šo noteikumu spēkā stāšanās, turpina darbu ne ilgāk kā trīs mēnešus pēc šo noteikumu spēkā stāšanās.

40. Augstskolas, kurām ir deleģētas promocijas tiesības, izveido padomes un apstiprina to nolikumus triju mēnešu laikā pēc šo noteikumu spēkā stāšanās.

Ministru prezidents A.Kalvītis

Izglītības un zinātnes ministre I.Druvieta